

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3664

Vragen van het lid **Palland** (CDA) aan de Minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid over *de werkerscoöperatie in aanvulling op de beraadslagingen tijdens het commissiedebat ZZP van woensdag 7 juni 2023* (ingezonden 7 augustus 2023).

Antwoord van Minister **Van Gennip** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 18 september 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 3442.

Vraag 1

Klopt het dat als platformwerkers in de werkerscoöperatie gezamenlijk een bedrijf uitoefenen het kartelverbod niet van toepassing is? Dat wil zeggen dat platformwerkers die in de werkerscoöperatie gezamenlijk een bedrijf uitoefenen, het kartelverbod niet overtreden zoals eerder door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) in haar Leidraad voor zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) is vastgelegd?

Antwoord 1

Ja, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Zzp'ers, en dus ook zelfstandige platformwerkers, die deel uitmaken van een samenwerkingsverband dat met zijn deelnemers een economische eenheid vormt (zoals een coöperatie), kunnen binnen dat verband iedere door hen gewenste afspraak maken. Het kartelverbod geldt niet voor afspraken binnen een economische eenheid. Als voorwaarde geldt dat de deelnemers binnen het samenwerkingsverband duurzaam een gezamenlijk economisch doel nastreven en dat het samenwerkingsverband (de economische eenheid) beslissende invloed moet kunnen uitoefenen op het marktgedrag van haar leden. Ook mag er geen onderlinge concurrentie meer bestaan. Zzp'ers die willen deelnemen aan zo'n samenwerkingsverband geven dus een deel van hun zelfstandigheid op. Niet de afzonderlijke leden, maar het samenwerkingsverband is dan de onderneming die op de markt met andere ondernemingen in concurrentie treedt¹. Zie ook het antwoord op vraag 4.

¹ Zie randnummer 44 van de ACM Leidraad «Tariefafspraken zzp'ers 2023».

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat het gestelde onder één betekent dat platformwerkers collectieve voorwaarden voor dienstverlening met opdrachtgevers overeen mogen komen?

Antwoord 2

Ja, mits aan de voorwaarden uit antwoord 1 is voldaan.

Vraag 3

Kunt u nader toelichten wat moet worden verstaan onder «gezamenlijk een bedrijf uitoefenen»? Welke criteria gelden hiervoor?

Antwoord 3

Het kartelverbod geldt niet voor afspraken binnen een economische eenheid. Het moet dan gaan om een samenwerkingsverband waarbinnen de deelnemers duurzaam een gezamenlijk economisch doel nastreven. Het samenwerkingsverband moet beslissende invloed kunnen uitoefenen op het marktgedrag van haar leden en er mag geen onderlinge concurrentie tussen de leden bestaan. Zie ook het antwoord op vraag 1.

Vraag 4

Levert de voorwaarde van gezamenlijk een bedrijf uitoefenen niet ook praktische belemmeringen op als zzp'ers werkzaam bij eenzelfde concern krachten willen bundelen maar wel ieder voor eigen rekening en risico werken?

Antwoord 4

Er zijn verschillende inrichtingen van werkerscoöperaties denkbaar. Het spreekt voor zich dat zzp'ers bij het vormen van een coöperatie in belangrijke mate hun zelfstandigheid opgeven en daarbij niet meer voor eigen rekening en risico op de markt actief zijn. Dat hoeft op zich geen belemmering te vormen om binnen een coöperatie werkzaam te zijn. Dit is afhankelijk van de afspraken die de leden van de werkerscoöperatie onderling maken.

Als zzp'ers samen willen optrekken, maar daarbij wel voor eigen rekening en risico (willen) blijven werken dan zijn er ook andere mogelijkheden buiten die van de werkerscoöperatie. De ACM Leidraad «Tariefafspraken zzp'ers 2023» biedt hiervan een volledig overzicht. Buiten het kartelverbod vallen bijvoorbeeld de met opdrachtgevers collectief onderhandelde afspraken over tarieven en andere arbeidsvoorwaarden van zzp'ers die zich in een situatie bevinden die vergelijkbaar is met die van werknemers. Dit is het geval in één of meer van de volgende drie categorieën:

- De zzp'er is economisch afhankelijk van zijn opdrachtgever;
- De zzp'er werkt feitelijk «zij-aan-zij» met werknemers in loondienst;
- De zzp'er werkt via een digitaal arbeidsplatform.

Collectieve overeenkomsten tussen zzp'ers en digitale arbeidsplatformen die een verbetering van de arbeidsomstandigheden beogen, vallen dus, gelet op de hiervoor genoemde derde categorie, buiten het kartelverbod en bieden platformwerkers de mogelijkheid gezamenlijk op te trekken en afspraken te maken over arbeidsvoorwaarden met hun opdrachtgevers.

Vraag 5

Hoe kan de onafhankelijkheid van een werkerscoöperatie ten opzichte van een platform worden geborgd? Zijn hiervoor ongeveer vergelijkbare rechten of waarborgen in te roepen als bijv voor vakbonden of personeelsvertegenwoordiging/ondernemingsraad?

Antwoord 5

De werkerscoöperatie is een interessante en reeds bestaande rechtsvorm waarin werkenden zich kunnen verenigen om hun belangen te behartigen. Het is aan werkenden zelf om een werkerscoöperatie op te richten. Het is niet wenselijk dat de werkverstrekker een te dominante invloed op de werkerscoöperatie heeft. Dit is geregeld in artikel 2 van ILO-verdrag 98: organisaties van werkenden en werkgevers moeten onafhankelijk van elkaar zijn. Dat wil zeggen dat ze vrij moeten zijn van inmenging van de één in de zaken van de ander bij de oprichting, de uitoefening van werkzaamheden en het beheer van hun organisaties. De werkgevers of werkgeversorganisaties mogen geen

(financiële) steun verlenen aan de organisaties van werkenden met het doel hen onder hun controle te brengen of te beïnvloeden. Samenwerking tussen een werkerscoöperatie en de werkverschaffers vindt op vrijwillige basis plaats. Tot nu toe is de mogelijkheid van de werkerscoöperatie wel geopperd, maar voor zover bekend hebben platformwerkers nog geen initiatief genomen om er een op te richten. Het idee is dat de werkerscoöperatie een overeenkomst van opdracht aangaat met de werkverschaffer om bepaalde diensten te leveren. In de overeenkomst worden de voorwaarden waaronder deze diensten worden geleverd, vastgelegd. De platformwerkers zijn lid van de coöperatie. Dit lidmaatschap geeft ze medezeggenschap over het functioneren van de coöperatie. De Algemene ledenvergadering van de werkerscoöperatie kan invloed uitoefenen op de tarieven en andere contractvoorwaarden die de coöperatie met de werkverschaffer overeenkomt. Op deze manier vervullen werkerscoöperaties de rol in van medezeggenschap en de vakbond en nemen zij een onafhankelijke positie ten opzichte van de werkverschaffer in.

Vraag 6

Klopt het dat een werkerscoöperatie maximaal 149 leden tot het lidmaatschap kan toelaten, zodat de uitzondering op het verbod als bedoeld in artikel 5:3 lid 1 sub b van de Wet op het financieel toezicht op de Coöperatie van toepassing is?

Antwoord 6

Het genoemde artikel is gewijzigd door directe toepassing van de Prospectusverordening. Voor het aanbieden van effecten aan het publiek geldt in bepaalde gevallen niet de verplichting om een goedgekeurd prospectus te publiceren. De verplichting tot het publiceren van een prospectus voor het aanbieden van effecten aan het publiek geldt onder andere niet voor aanbiedingen die gericht zijn op, per lidstaat, minder dan 150 natuurlijke personen of rechtspersonen die geen gekwalificeerde beleggers zijn (artikel 1 lid 4 Prospectusverordening). Ervan uitgaande dat er sprake is van een aanbieding van effecten, klopt het dat een werkerscoöperatie met maximaal 149 leden onder deze uitzondering valt.